

УДК 338.001.36 : [334.722 : 65.012.8] <https://doi.org/10.35546/kntu2078-4481.2020.3.22>

Б.М. ІВАНЮК

Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»

ORCID: 0000-0003-1463-1519

КОМПАРАТИВНИЙ АНАЛІЗ БЕЗПЕКООРІЄНТОВАНОСТІ БІЗНЕС-СЕРЕДОВИЩА В УКРАЇНІ

У статті обґрунтовано необхідність проведення порівняльного аналізу бізнес-середовища як основи забезпечення економічної безпеки суб'єктів підприємництва в умовах зовнішніх викликів та загроз. Проведено комплексний аналіз регуляторних чинників бізнес-середовища України із використанням транснаціональних компаративних індексних систем. Визначено стимулятори та дестимулятори легкості ведення бізнесу в Україні в інституційній сфері. Узагальнено та систематизовано критичні відставання України від середньосвітових параметрів конкурентоспроможності національної економіки, на основі чого виявлено реальні загрози економічній безпеці бізнесу, пов'язані із занадто низьким рівнем розвитку фінансового ринку, макроекономічною й фінансовою нестабільністю в країні, неефективністю державного управління, низьким рівнем соціального захисту, зокрема незадовільним станом системи охорони здоров'я, що в умовах пандемії COVID-19 є джерелом принципово нових, максимально небезпечних загроз економічній безпеці бізнесу. Низький рівень економічної свободи бізнесу в Україні створює суттєві перешкоди його розвитку, а нормативно-правова база теоретично забезпечує майнові інтереси бізнесу, але фактичний захист майнових прав залишається на низькому рівні через корупцію в правоохоронних органах та судовій гілці влади. За результатами дослідження виявлено інституційні деформації та системні загрози економічній безпеці бізнесу в Україні, пов'язані з низькою якістю державного управління. За результатами порівняльного аналізу та узагальнення надано оцінку безпекоорієнтованості бізнес-середовища України в розрізі економічних, соціальних та інституційних чинників.

Ключові слова: бізнес-середовище, економічна безпека бізнесу, індикатор, компаративні індексні системи, компаративний аналіз, стимулятор, дестимулятор, загроза.

Б.М. ІВАНЮК

Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»

ORCID: 0000-0003-1463-1519

КОМПАРАТИВНИЙ АНАЛІЗ БЕЗОПАСНООРИЄНТОВАНОСТІ БІЗНЕС-СРЕДИ В УКРАЇНІ

В статті обґрунтовано необхідність проведення порівняльного аналізу бізнес-середовища як основи забезпечення економічної безпеки суб'єктів підприємництва в умовах зовнішніх викликів та загроз. Проведено комплексний аналіз регуляторних факторів бізнес-середовища України із використанням транснаціональних компаративних індексних систем. Визначено стимулятори та дестимулятори легкості ведення бізнесу в Україні в інституційній сфері. Узагальнено та систематизовано критичні відставання України від середньосвітових параметрів конкурентоспроможності національної економіки, на основі чого виявлено реальні загрози економічній безпеці бізнесу, пов'язані з низьким рівнем розвитку фінансового ринку, макроекономічною й фінансовою нестабільністю в країні, неефективністю державного управління, низьким рівнем соціального захисту, зокрема незадовільним станом системи охорони здоров'я, що в умовах пандемії COVID-19 є джерелом принципово нових, максимально небезпечних загроз економічній безпеці бізнесу. Низький рівень економічної свободи бізнесу в Україні створює суттєві перешкоди його розвитку, а нормативно-правова база теоретично забезпечує майнові інтереси бізнесу, але фактичний захист майнових прав залишається на низькому рівні через корупцію в правоохоронних органах та судовій гілці влади. По результатах дослідження виявлено інституційні деформації та системні загрози економічній безпеці бізнесу в Україні, пов'язані з низькою якістю державного управління. По результатах порівняльного аналізу та узагальнення дано оцінку безпекоорієнтованості бізнес-середовища України в розрізі економічних, соціальних та інституційних факторів.

Ключевые слова: бизнес-среда, экономическая безопасность бизнеса, индикатор, компаративные индексные системы, компаративный анализ, стимулятор, дестимулятор, угроза.

B.M. IVANYUK

National University «Yuri Kondratyuk Poltava Polytechnic»

ORCID: 0000-0003-1463-1519

COMPARATIVE ANALYSIS OF THE SECURITY-BASED BUSINESS ENVIRONMENT IN UKRAINE

The need for a comparative analysis of the business environment as a basis for the business economic security ensuring in the face of external challenges and threats are substantiated in the article. The regulatory factors of the Ukrainian business environment using transnational comparative index systems are analyzed. Institutional incentives and disincentives for doing business in Ukraine are identified. The Ukraine's critical lags from the average global competitiveness parameters of the national economy are generalized and systematized, on the basis of which real threats to economic security of business are revealed. They are connected with too low level of financial market development, macroeconomic and financial instability, public administration inefficiency, low level of social protection. In particular, the unsatisfactory state of the health care system is a source of fundamentally new, most dangerous threats to the business economic security in the context of the COVID-19 pandemic. The low level of business economic freedom in Ukraine creates significant obstacles to its development. The legal framework theoretically ensures the property interests of business, but the actual protection of property rights remains low due to corruption in law enforcement and the judiciary. It was revealed institutional distortions and systemic threats to the economic security of Ukrainian business related to the low quality of public administration. An assessment of the security orientation of the Ukrainian business environment in terms of economic, social and institutional factors was provided based on the results of comparative analysis and generalization.

Keywords: business environment, business economic security, indicator, comparative index systems, comparative analysis, stimulator, disincentive, threat.

Постановка проблеми

Безпечне функціонування бізнесу в умовах зростаючої кількості глобальних викликів і загроз потребує моніторингу екзогенних та ендогенних факторів розвитку національної економічної системи, комплексний вплив яких визначає параметри безпекоорієнтованості бізнес-середовища. Особливої актуальності набуває потреба в детальному дослідженні зовнішніх загроз економічній безпеці бізнесу, які тривалий час накопичувалися в економічній та інституційній сфері й залишаються невирішеними, а в умовах світової кризи супроводжуються поглибленням негативних тенденцій, та оцінювання впливу негативних чинників бізнес-середовища на розвиток підприємницької діяльності та економічну безпеку бізнесу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Особливості та ефективність підприємницької діяльності значною мірою визначаються умовами зовнішнього середовища, в якому функціонує підприємство. Проблеми визначення складових бізнес-середовища, зовнішніх умов ведення бізнесу, конкурентних переваг висвітлені в працях зарубіжних і українських науковців, зокрема Д. Норта, Й. Шумпетера, М. Портера [1], С. Покропівного, А. Мокія [2], З. Варналія [3], М. Козоріз та інших. Проте порівняльному аналізу безпекоорієнтованості бізнес-середовища України належної уваги не надавалося.

Формулювання мети дослідження

Метою роботи було вивчення бізнес-середовища в Україні з позицій забезпечення економічної безпеки підприємницької діяльності та оцінювання стимуляторів і дестимуляторів розвитку бізнесу.

Викладення основного матеріалу дослідження

Вивчення стимуляторів та дестимуляторів розвитку бізнесу в розрізі соціальних, економічних, законодавчих інститутів з використанням компаративістики та інституціоналізму на основі порівняльного аналізу економічних систем, тенденцій та умов їх розвитку дозволяє виявляти елементи безпекового середовища бізнесу з метою стабілізації національної економіки, формування передумов стійкого розвитку та підвищення конкурентоспроможності бізнесу.

Компаративний аналіз бізнес-середовища спрямований на виявлення зовнішніх по відношенню до бізнесу чинників з метою ідентифікації потенційних загроз та можливостей, на основі чого формуються стратегічні напрями розвитку бізнесу та альтернативні варіанти управлінських рішень щодо мінімізації негативного впливу виявлених реальних та потенційних загроз на макро- та мікрорівні.

На сучасному етапі розвитку компаративістики як науки порівняльний аналіз бізнес-середовища різних країн проводиться з використанням транснаціональних компаративних індексних систем, основними з яких є:

1. Індекс легкості ведення бізнесу (Doing Business, DB).
2. Індекс глобальної конкурентоспроможності (The Global Competitiveness Index, GCI).

3. Індекс економічної свободи (Index of Economic Freedom, IEF).
4. Індекс сприйняття корупції (The Corruption Perceptions Index, CPI).
5. Всесвітні індикатори державного управління (The Worldwide Governance Indicators, WGI).
6. Міжнародний індекс захисту прав власності (The International Property Right Index, IPRI).
7. Індекс стійкості суспільства (Sustainable Society Index, SSI).

Зазначені індекси поєднують статистичні показники розвитку національних економік з показниками експертних оцінок, на основі чого формуються інтегральні показники для оцінки бізнес-середовища країни. Зазначений підхід дозволяє отримати більш достовірну оцінку, в порівнянні з моніторингом лише основних соціально-економічних показників, оскільки експертні методи під час оцінювання рівня економічної безпеки бізнесу дають можливість враховувати показники, за якими можна більшою мірою робити якісні висновки, а також отримувати інтегральну оцінку різномірних показників (через обґрунтування коефіцієнтів вагомості окремих часткових функціональних складників безпеки), які використовуються при інтегральному оцінюванні. Зазначений підхід є найбільш ефективним в умовах сьогодення при оцінюванні екзогенних факторів економічної безпеки бізнесу та проводиться шляхом рейтингування територій чи видів економічної діяльності за рівнем сформованості сприятливого економічного середовища для ведення підприємницької діяльності.

Серед наявних систем рейтингових міжнародних порівнянь ключові показники бізнес-середовища враховані в індексі легкості ведення бізнесу (Index of Doing business – IDB), який насамперед характеризує регуляцію бізнесу державою, зокрема простоту організації й ведення підприємницької діяльності в країні. За результатами дослідженням Світового банку за підсумками 2019 року Україна в рейтингу легкості ведення бізнесу покращила свою позицію на 7 пунктів і посіла 64 місце серед 190 країн світу [4]. Позитивна динаміка 5 із 10 індикаторів індексу легкості ведення бізнесу (табл. 1) забезпечила його зростання з 69,1 до 70,2 балів з максимально можливих 100 балів. Разом із цим проведений регресійний аналіз засвідчив стійку тенденцію до покращення бізнес-середовища в Україні.

Таблиця 1

Позиції України за індикаторами Індекс легкості ведення бізнесу

Індикатори бізнес-середовища	2016 р.		2017 р.		2018 р.		2019 р.		2020 р.	
	Ін-декс	Ранг	Ін-декс	Ранг	Ін-декс	Ранг	Ін-декс	Ранг	Ін-декс	Ранг
Реєстрація підприємств	93,9	30	94,4	20	91,0	52	91,1	56	91,1	61
Отримання дозволів на будівництво	61,4	140	61,4	140	75,8	35	76,9	30	81,1	20
Підключення до електромереж	54,8	137	58,4	130	58,8	128	59,2	135	62,5	128
Реєстрація власності	69,4	61	69,6	63	69,6	64	69,7	63	71,3	61
Доступ до кредитів	75,0	19	75,0	20	75,0	29	75,0	32	75,0	37
Захист прав інвесторів	53,3	88	56,7	70	55,0	81	58,3	72	68,0	45
Оподаткування	70,7	107	72,7	84	80,8	43	79,4	54	78,1	65
Міжнародна торгівля	63,7	109	64,3	115	64,3	119	77,6	78	80,1	74
Забезпечення виконання контрактів	57,1	98	59,0	81	59,0	82	63,6	54	63,6	63
Ліквідація підприємств	31,0	141	27,5	150	28,2	149	31,7	145	31,4	146

Джерело: складено автором за рейтингом IDB Світового банку [4]

За підсумками 2019 року серед регуляторних чинників бізнес-середовища України, які за рейтингом IDB Світового банку справляли найвагоміший вплив на підвищення економічної безпеки бізнесу, слід виділити легкість отримання дозволів на будівництво – 20 місце серед 190 країн (81,1 бала із 100 можливих), доступність кредитів – 37 місце (75 балів із 100 можливих) та захищеність прав інвесторів – 45 місце (68 балів із 100 можливих). В той же час найсуттєвіші загрози економічній безпеці бізнесу пов'язані з вирішенням питань неплатоспроможності позичальника – 146 місце серед 190 країн (лише 31,4 бала із 100 можливих), а також складностями з підключенням до електромереж – 128 місце у рейтингу Doing Business.

В результаті країнами, що мають подібне з Україною бізнес середовище у 2020 році (знаходяться в тому ж квартилі за рейтингом Doing Business), є Італія, Мексика, Болгарія, Саудівська Аравія, Індія, Колумбія, Узбекистан, В'єтнам, Ямайка, Греція. Слід відмітити якість проведених реформ у Грузії, що дозволило піднятися цій країні у рейтингу на 7 місце серед 190 країн, а незмінними лідерами протягом останніх 5 років залишаються Нова Зеландія та Сінгапур.

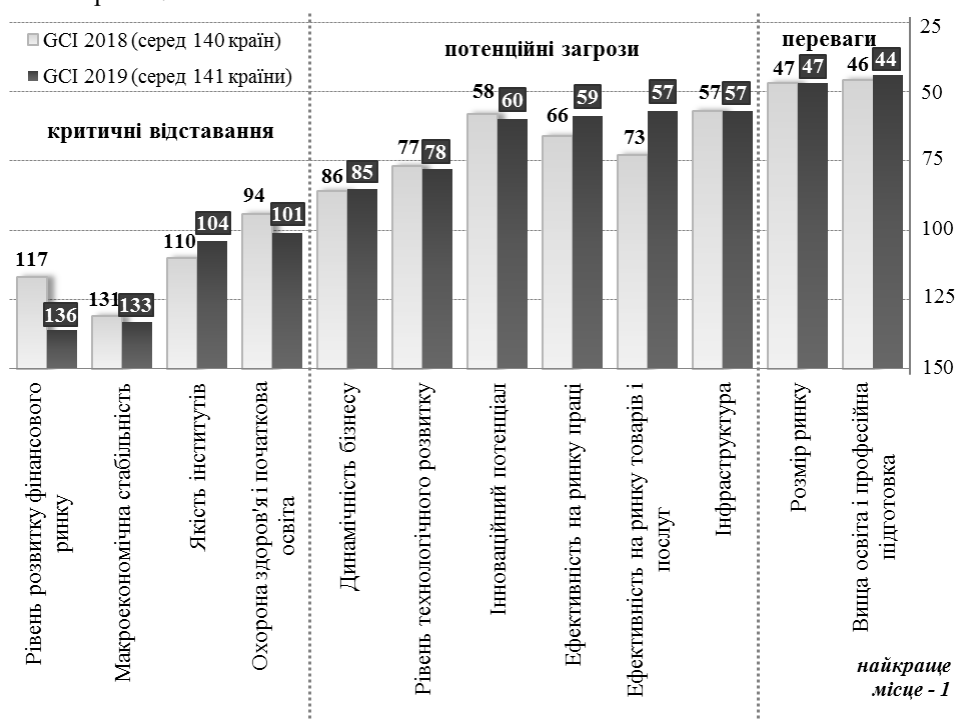
Рейтинг Doing Business є ключовим при компаративній оцінці бізнес-середовища, оскільки передбачає вимірювання регуляторних норм та рівня бюрократії, що супроводжують підприємницьку діяльність, проте в ньому не враховуються такі джерела загроз економічній безпеці бізнесу, які пов'язані

з макроекономічною нестабільністю, стійкістю фінансової системи, корупцією. Тому доцільним є аналіз інших рейтингових систем для комплексного оцінювання якісних ендогенних характеристик економічної безпеки бізнесу.

Здатність бізнесу забезпечувати стабільні темпи економічного зростання, які були б стійкі в середньостроковій перспективі, відображається в рейтингу конкурентоспроможності – Global Competitiveness Index (GCI), що поряд з якістю державного регулювання включає низку макроекономічних показників, у тому числі показники розвитку фінансового ринку, ринку праці, ринку товарів та послуг, рівня технологічного розвитку, інноваційного потенціалу, системи охорони здоров'я, освіти.

Україна за рейтингом глобальної конкурентоспроможності у 2019 році посіла 85 позицію серед 141 країни, що на 2 позиції нижче, ніж у попередньому 2018 році [5]. Найкращі умови бізнес-середовища за рейтингом глобальної конкурентоспроможності у 2019 році склалися у Сінгапурі, тоді як у 2018 році лідером рейтингу були США, а з 2009 по 2017 рік – Швейцарія. Україна ж за рейтингом Всесвітнього економічного форуму має бізнес-середовище подібне із Ямаїкою, Албанією, Аргентиною, Молдовою, Тунісом, Ліваном, Алжиром, Еквадором, індекс яких нижчий середнього значення.

За результатами аналізу динаміки індикаторів Індексу глобальної конкурентоспроможності виявлено реальні (критичні відставання) та потенційні загрози бізнес-середовища України, що представлені на рис. 1.

Рис. 1. Переваги та загрози бізнес-середовища України у 2018-2019 роках за Індексом глобальної конкурентоспроможності

Джерело: побудовано автором за рейтингом Global Competitiveness Index (GCI) [5]

За 4 із 12 субіндексів GCI Україна має критичні відставання, що свідчить про наявність реальних загроз економічній безпеці бізнесу, пов'язаних із занадто низьким рівнем розвитку фінансового ринку й фінансовою нестабільністю в країні (136 позиція із 141 країни, гірші показники мають лише Венесуела, Мавританія, Ангола, Чад та Ємен), макроекономічною нестабільністю (133 позиція), неефективністю державного управління (104 позиція) та незадовільним станом системи охорони здоров'я (101 позиція), що в умовах пандемії COVID-19 є джерелом принципово нових, максимально небезпечних загроз.

Лише за показниками розміру внутрішнього ринку та розвитку вищої освіти Україна має потенційні переваги (47 та 44 місце серед 141 країни відповідно), тоді як за іншими сферами, які враховує GCI, формуються потенційні загрози, що насамперед пов'язані з недостатнім рівнем технологічного та інноваційного розвитку.

Найсуттєвіше падіння серед субіндексів GCI у 2019 році відбулося за показниками стану фінансової системи – на 19 пунктів з 117 позиції до 136 позиції, тому низька капіталізація фінансового ринку та фінансова нестабільність є реальними загрозами економічній безпеці бізнесу в Україні з максимальним рівнем впливу.

Верховенство права й регуляторну ефективність, а також рівень підтримки економічної свободи підприємців державними органами влади характеризує Індекс економічної свободи – Index of Economic Freedom (IEF), який визначається американською дослідницькою організацією Heritage Foundation та оприлюднюється виданням «Wall Street Journal» [6].

В рейтингу економічної свободи Україна за підсумками 2019 року піднялася на 13 позицій й посіла 134 місце серед 180 країн, що стало найкращим показником за період з 2008 року. Проте Індекс економічної свободи України становить лише 54,9 балів, що за типологізацією Heritage Foundation відповідає «переважно невольній економіці» (mostly unfree), а до 2018 року Україна взагалі належала до категорії «деспотичних» (repressed) країн з показником, що не перевищував 50 балів із 100 можливих. Позицію України за IEF, у тому числі за його індикаторами, наведено в таблиці 2.

Таблиця 2

Позиції України за Індексом економічної свободи

Роки	Верховенство права			Обмеження уряду			Ефективність регулювання			Відкритість ринків			IEF	
	захист права власності	ефективність судової системи	урядова сумлінність	податковий тягар	витрати держави	фіскальний стан	свобода бізнесу	свобода праці	монетарна свобода	свобода торгівлі	свобода інвестування	фінансова свобода	індекс	рейтинг
2012	30,0	-	24,0	78,2	29,4	-	46,2	51,2	67,7	84,4	20,0	30,0	46,1	163
2013	30,0	-	23,0	78,2	29,4	-	47,6	49,9	71,0	84,4	20,0	30,0	46,3	161
2014	30,0	-	21,9	79,1	37,5	-	59,8	49,8	78,7	86,2	20,0	30,0	49,3	155
2015	20,0	-	25,0	78,7	28,0	-	59,3	48,2	78,6	85,8	15,0	30,0	46,9	162
2016	25,0	-	26,0	78,6	30,6	-	56,8	47,9	66,9	85,8	20,0	30,0	46,8	162
2017	41,4	22,6	29,2	78,6	38,2	67,9	62,1	48,8	47,4	85,9	25,0	30,0	48,1	166
2018	41,0	29,5	29,0	80,2	45,0	75,9	62,7	52,8	60,1	81,1	35,0	30,0	51,9	150
2019	43,9	31,5	29,6	81,8	46,9	82,6	66,1	46,7	58,6	75,0	35,0	30,0	52,3	147
2020	47,5	42,2	37,9	81,1	47,2	83,9	61,3	48,3	63,0	81,2	35,0	30,0	54,9	134

Джерело: складено автором за рейтингом IEF Heritage Foundation [6]

Позитивна динаміка позицій України за IEF в 2019 році стала наслідком підвищення показників 8 із 12 субіндексів, особливо – субіндексів ефективність судочинства (з 31,5 до 42,2), доброчесність уряду (з 29,6 до 37,9) та свобода торгівлі (з 75,0 до 81,2). Це відбулося, головним чином, завдяки позбавлення недоторканості депутатів Верховної Ради України й прийняття закону про скасування мораторію на продаж сільськогосподарських земель. Проте за оцінками експертів Heritage Foundation нормативно-правова база України теоретично забезпечує майнові інтереси бізнесу, але захист майнових прав судовою гілкою влади залишається на низькому рівні через політичний тиск на неї та корупцію, яка є ключовою загрозою економічній безпеці бізнесу.

Темпи реформ 2017-2018 рр. в Україні, спрямованих на підтримку бізнесу, відновлення макроекономічної стабільності та покращення ділового середовища, у 2019 році значно сповільнилися, що відобразилося в регресі за субіндексом свобода бізнесу (з 66,1 до 61,3) та незмінністю субіндексів свобода інвестування та фінансова свобода (35,0 та 30,0 відповідно).

Серед інших загроз економічній безпеці бізнесу в Україні варто виділити недостатньо розвинений фондовий ринок, що обмежує можливості фінансування бізнесу, надмірний тиск урядових структур, який стримує необхідне зростання приватних інвестицій в Україні, та непрацюючі позики, що перешкоджають розвитку банківської системи. Як наслідок, Україна в рейтингу економічної свободи посідає 45 місце серед 45 країн європейського регіону, і її загальний бал значно нижчий за середні показники по регіонах та світі, перебуваючи поряд із Кенією та Пакистаном.

Висновки

1. За оцінками міжнародних компаративних індексних систем правове бізнес-середовище в Україні є несприятливим для ведення бізнесу, існують загрози, пов'язані з корупцією, недостатнім захистом права власності суб'єктів господарювання через неефективність судової влади, складнощами в залученні фінансових ресурсів через нерозвинений фондовий ринок, проблеми в банківській системі та негативні тенденції на страховому ринку, а також макроекономічною нестабільністю, низьким рівнем фінансової й інвестиційної свободи бізнесу.

2. Потребує подальшого дослідження проблема мінімізації негативного впливу зовнішніх загроз економічній безпеці бізнесу та формування організаційно-економічного механізму протидії дестимуляторам бізнес-середовища на засадах випереджаючого безпекоорієнтованого управління.

Список використаної літератури

1. Конкурентная стратегия: Методика анализа отраслей и конкурентов/ Майкл Е. Портер; Пер. с англ. – М.: Альпина Бизнес Букс, 2005. – 454 с.
2. Конкурентні стратегії безпеки розвитку України у глобальному середовищі / ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долишнього НАН України» ; заг. ред.: А. І. Мокій. – Львів, 2019. – 872 с.
3. Варналій З. С. Забезпечення конкурентоспроможності та економічної безпеки малого і середнього підприємництва України / З. С. Варналій, Т. Г. Васильців, Р. Р. Білик // Вісник Академії праці і соціальних відносин Федерації профспілок України. – 2015. – № 3-4. – С. 44-50.
4. Маслій О.А. Вплив системних загроз економічній безпеці України на конкурентоспроможність національної економіки / О.А. Маслій // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: «Економіка і менеджмент». – 2019. – №36. – С. 58 – 64.
5. Index of Doing business. The World Bank. Available at: <https://doingbusiness.org/>
6. Global Competitiveness Index (GCI). The World Economic Forum. Available at: <https://www.weforum.org/>
7. Index of Economic Freedom (IEF). Wall Street Journal. Available at: <http://www.heritage.org/index/>
8. Worldwide Governance Indicators. The World Bank. Available at: <https://info.worldbank.org/governance/wgi/Home/Reports>
9. International Property Right Index. The Property Rights Alliance. Available at: <https://internationalpropertyrightsindex.org/>
10. Пугач О. Моделирование угроз системе экономической безопасности национальной экономики с позиций их своевременного выявления та передбачення. Економіка і регіон. – 2015. – № 3 (52). – С. 103–109.
11. Onyshchenko S. The impact of the external environment on the economic security of Ukrainian business / S. Onyshchenko, O. Maslii, B. Ivanyuk // Economics and Region. – 2020. – №1 (76). – P. 22-29.

References

1. Porter M. E. Competitive Strategy: Techniques for Analyzing Industries and Competitors. Moscow, 2005. 454 p.
2. Mokiy A.I. Konkurentni strategiyi bezpeky rozvytku Ukrayiny u global'nomu seredovyshhi [Competitive security strategies for Ukraine's development in the global environment]. Lviv, 2019. 872 p.
3. Varnaliy Z. S., Vasylytsiv T. G., Bilyk R. R. Zabezpechennya konkurentospromozhnosti ta ekonomichnoyi bezpeky malogo i serednogo pidpryyemnyctva Ukrayiny [Ensuring the competitiveness and economic security of small and medium enterprises in Ukraine]. Visnyk Akademiyi praci i socialnyh vidnosyn Federaciyi profspilok Ukrayiny [Journal of the Academy of Labour, Social Relations and Tourism], 2015, no 3-4, pp. 44-50.
4. Maslii O.A. Vplyv systemnyh zagroz ekonomichnij bezpeci Ukrayiny na konkurentospromozhnist' nacional'noyi ekonomiky [The impact of Ukraine's economic security systemic threats on the national economy competitiveness]. Naukovyi visnyk Mizhnarodnogo humanitarnogo universytetu. Seriya: «Ekonomika i menedzhment» [International Humanitarian University Herald. Economics and Management], 2019, no 36, pp. 58-64.
5. Index of Doing business. The World Bank. Available at: <https://doingbusiness.org/>
6. Global Competitiveness Index (GCI). The World Economic Forum. Available at: <https://www.weforum.org/>
7. Index of Economic Freedom (IEF). Wall Street Journal. Available at: <http://www.heritage.org/index/>
8. Worldwide Governance Indicators. The World Bank. Available at: <https://info.worldbank.org/governance/wgi/Home/Reports>
9. International Property Right Index. The Property Rights Alliance. Available at: <https://internationalpropertyrightsindex.org/>
10. Puhach A. Modelling the threats to the economic security system of the national economy in terms of their timely detection and prediction. Economics and Region, 2015, no 3 (52). pp. 103-109.
11. Onyshchenko S., Maslii O., Ivanyuk B. The impact of the external environment on the economic security of Ukrainian business. Economics and Region, 2020, no 1 (76), pp. 22-29.